

ТЫВА ЧЕРГЕ ЙӨРЭЭЛ

Тыва ички тытпым келген төөгүзүң үе-дүңгөн... Оларларны чөл боорун-даа капчал билер...

АНАЙ-ХААК ДЕГ ЭРИГ ХЕВЭЭР

«Шүтүк бижиринге чаала ичим баштамын ораа, ачам чок апарган. Оң коонда элөөн чыдар өртүндө эрги күзөөсине чедип келдим...»

(Төрүтү Экин №5, 55, 59, 65, 67 «Шында»).

Аларды узун орукту эрткен, 1932 чылдан бээр партия, кеңигүүтү, комиссарлык доңуз намдарындан одурууларына номчуруга база солук. Ол 1913 чылдын апрельде Чоюн-Хемчинтин Шемий-Аксина Улуг-Алаак сумуунун албатын көчөргөн...

Улуг Тийлелгенин 45 чылтынга КОМИССАР ДУГАЙЫНДА СВС

Чыда Улуг-Хемчин Эйлинг-Хем алдын уурагына аяккап агазган болган. Маңада берге-даа бол, чер казып, алдын тывар аяккап киргеш, ол улам-на күшүндө кирип, тыва бижикти өөренип алган. Чоорту-ла оң билги-медерели өзүп, Константин Кошкар, Петр Фомин ашпаш аякчылар өңүктөрүнүн ачымы биле орус алды шору өөренип ап, аякчылар мергежилге чамыча берген.

ЭРИМ ОДУН ДУГАЙЫН ХОВУ-ШӨДӨН АЙТЫР ДЕП, ЭРИМ УРУГ СӨМӨЛӨН, КОРДАЙ АРАК ЧОРУТУМ.

Екатерина Танованын чогаалдарынын оңоогу овурук хевирин бил согузалык күрөк хөй кижилерин сөгүп сөткөнүн бил каттыштырган. Бир мезгилде азы ийгиликтер чүүлдөрүн ичин ритим биле чыгара түдүп шыдаарында.

2. «УЖУГАР ТАВАКТАР» УЖУРЛУГ-ЛА

Октаргайдын Эрзинини Нарына көзү турар «аалчылар» дугайында автор моюн мурунда, март 18-те үчүн «Шын» солуга бижирген. Шап ол чергенин «тавактарын» кызыл «булуттарын» реалдыкка көргөн улуу хөй. Мен ону бо удаада катталып, чижиртер кирбей, керендерин сөстөрү доңуз чүүлдүн алаанда номчуучуга суруугарды дзон алаашкынычме дорт ирилтептин.

Екатерина ТАНОВА.

ЧУРУКТАРДА: Даг-Алтайнын национал театрынын артистери Атон Юлановтун «Тыва» деп шиңилген бил күссөлдөндө. Якутиянын Даг-Алтайнын, Тыванын артистери Тыванын хөгжүмүнүн театрына Борис Уканин «Кым мен» деп шыкты ойнаан соонда. Ондар ОХЕМЧИКТИН фотолары.

сончуургактарга

МИЛИАРД Миллиард деп саны адап-ла турар-дыр бис. Чогуу ону шуут-ла бирөөдөн өгөлдөш санаан бис бөл Чонда бээр да. Ол ийги хире хөйүл 10 харлык оол турган, ону бирөөдөн өгөлдөш, санаар болуурусса, хонукта 6 шак дургунуула утук-сок, саал чокка санап келгеш, 100 харлык ушла-чөпүк турган, ам доозар бис.

Орланның адазының хары кайыл?

— Ачадың хары кайыл? — деп, Орланда айтырарга: — Мен ачамаң уш катап анык, а убаам Долаанадан уш катап уауг мен — деп харылаан.

Янзы-бүрү солун чүүлдөр

Африкада бегемот деп улуз амытанар барын билдир бис. Эр бегемот 4 тонна, кызы — 3 тонна дегендик. Олардың эди семис эвес болгаш белон-биле байлаң. Олар 40-50 чыл дургунда чурттаар, чаны база кирезинде хүнде чурга 40 килограмм өрт-сиген чийр. Кис бегемот суг дүзүмө төрүүр, огу уруп каан шарик шыкш болгаш суг кырынга саллап үнүп кээр.

ЧАЙГЫ ШАКЧЕ ШИЛЧИЛГЕ: ол ажыктыг бе, хоралыг бе?

Илет, 25-тин дүңүндө шагымсты «айгызычы» база катап шиңилдип алып бис. Ол чырык үениң мезгилде бир шагы дыка хөй кижилерге таарымчалыг болуп турар. Бичалла-даа чамдык улусна ол таарымча чок, «экономиктин шилчилепте», «экономиктин улуз карыктага» «едирип турар диник турар. Кижилериниң ийик сепкел-чөпүк барымдалаан бе? Бо айтыртыш СЭТА-нын корреспондентин СЭТА-нын Чагыс ай үе болгаш алаңууг частоталар комиссиясы дарагым, ССРЭ-нин Курстандарт дарагым В. Сычевке салган.

Кызыл хоорай Советинин улус депутаттарынын 21 чыжынга 1990 чылдың март 18-те болган катап бадылаашкында соңгуткан улус депутаттарынын

ДАҢЗЫЗЫ

Алексиа Лидия Михайловна, 1939 чылда төртүтүнгөн, СЭКП кезигүү, № 4 школанын башчысы. Кызыл хоорай, № 39 сонгулда округундан.
Асанович Наталья Дмитриевна, 1947 чылда төртүтүнгөн, кезигүү эвес, № 20 алтканын эргелекчилигин орапканы, Кызыл хоорай, № 59 сонгулда округундан.

Рожкова Любовь Павловна, 1949 чылда төртүтүнгөн, СЭКП кезигүү, Дээди суу дарганын орапканы, Кызыл хоорай, № 106 сонгулда округундан.
Севек Петр Начин-солонч, 1964 чылда төртүтүнгөн, БАЛКЭ кезигүү, Кызыл хоорай, № 106 сонгулда округундан.

Түк артизи М. Липанов чырып тураскалыга барымдаалык фильм, 21.00 «Уе», 21.30 Чугула интервю, 21.40 «Сөс», Литературжур-урай-чечен видеонаал, 23.40 —00.05 Медээлер.
ИНИГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН
10.25 «Ива калитан», Урай-чечен фильм, 2-ги сериясы, 11.40 Француз дыл, 2-ги чымы, 12.10 «Роботтар-биле баштаптамас», 13.20 —14.05 «Варьянын чери», 2-ги сериясы, 13.30 «Уе».

га В. И. Лениннин ашыл-лары, 19.20 Мультифильм, 19.30 Бүт-россия конкурсу-зунуң авузунда А. Бардина ойнар, (7 хылдыг гитар), 19.40 «Тегериник квалера-гурамы», В. Познер чору-лар, 21.00 «Уе», 21.30 Чу-гула интервю, 21.40 «Ке-рүүшкү», 23.10 «Ол бол-ган... болган...» 23.35 —00.00 Медээлер.
ИНИГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН
10.30 «Ива калитан», Урай-чечен фильм, 5-ти се-риясы, 11.45 Англи дыл, 2-ги чымы, 12.15 Кино абоне-ментиси, «Солагый ижик», Урай-чечен фильм, 13.40 Чурукчулар дугайында «Пас-кавтар К. Васильев», 14.10 —15.25 «Тажы боллап-ядамык», Телефильм, 18.30 «Уе».

Чалап тур
Черногорскиде дүктен ше-кен псе аймаан кылдыр бү-дүрдүлө каттыжымшыныга адылдар артыкчылары, ыктым псе аймаан бүдүрө-херекселерини башкары-чылары чоңу ажилдаар чер-биле хандылар, өредир бол-гаш профессионалы ула-нышыкы бээр Тыванын рес-публина төвү чалап турар.

«Зенит» эртем-бүдүрүлө каттыжымшыкыни күштүт оптика херекселдикиниери-нин үнер дестерин болгаш аага үндөйлөттигин апа-ратураны чогаалдыр база бү-дүрүн үндүрер талазы-биле бистиң чуртувуста кол бү-дүрүлө чери.
Органиктиг будукчуларга үндөйлөттигин суук ла-зерлерин эмислегини лазер херекселерин, лазерлиг ло-каторларын, кыска чалгыга ультрафиолеттиг херек-селдикиниери, фото-чурук-тап тымтыкыныга сонгу-галдыглар ажилдар фото-чымыкыларын бүдүрүн ту-рар.

«Зенит» эртем-бүдүрүлө каттыжымшыкыни ажилын СССР-нин Кустандарткож-нуң дипломнары, Улус ажил-агы чедишчинери-нин Бүтү-аылал делегел-зини медалдары-биле делег-лөч.
Каттыжымшыкыни чога-алгыч бөлүк хой ажилдаар «Түдүктүн дээң» СССР-ини Министрлер Чогулунун шаңчалык лауреаттамы-нын дипломнары 1990 чыл-ды алганчар.
ЧУРУКТА: «Зенит» эр-тем-бүдүрүлө каттыжым-шыкыны чогаалгычы иже-нери Ичана Мусолюманов «ФЭ-30 А» электроника-дан электроник фото-чымыкыны үн чалгыны өлдү-күткүчү К. Мусолюманов-дун башкаруу 10 миң кылым-дар 1990 чылдын төңүзүлө чегин мезгилдепте кыпар.

«Тыва автоотрастын» Кызылда техниктиг ханды-рылга станицыны «Москвич», «Запорожеч», «УАЗ» болгаш «Волга» мар-калы машиналарынын артык өзектерини саялап алып дээң кижилерини даңзымын 1990 чылдын апрель 1-ге чедир эде тургузуу эгелезини айн-дылган тур. Катап даңзыла-дырда бодунун паспортун база машинанын техник-тиг паспортун алганчар ке-лир. Ажил хунеринде ча-гыглар столу 9-тан 16 ша-кара чедир ажилдар.
«Тыва автоотрастын» Кызылда техниктиг ханды-рылга станицыны «Москвич», «Запорожеч», «УАЗ» болгаш «Волга» мар-калы машиналарынын артык өзектерини саялап алып дээң кижилерини даңзымын 1990 чылдын апрель 1-ге чедир эде тургузуу эгелезини айн-дылган тур. Катап даңзыла-дырда бодунун паспортун база машинанын техник-тиг паспортун алганчар ке-лир. Ажил хунеринде ча-гыглар столу 9-тан 16 ша-кара чедир ажилдар.

667000, Кызыл хоорай, Красноармейская, 100
Редактор
В. Ф. ЧАДАМБА

ТЕЛЕФОННАРЫ: редактор — 3-43-34; оралакчылары — 3-33-91; 3-34-17; 3-34-26; харысалгалык секретарь — 3-34-92; оралакчылары — 3-45-93; Килдистер: партияны амыралар — 3-36-82; 3-36-25; идеология — 3-34-57; совет тургузуу — 3-34-98; 3-41-23; үлөтүр — 3-34-49; 3-36-73; агрокултур — 3-41-16; култура — 3-39-15; информация — 3-37-11; чагаа килдизи — 3-39-03; 3-34-39; оюлга — 3-34-93; корректорлар — 3-37-11; үндүрүңчүлөр — 2-27-41; солун нөлөбөй барганда — 2-32-75; бухгалтерия — 3-43-41;

«Зенит» эртем-бүдүрүлө каттыжымшыкыни күштүт оптика херекселдикиниери-нин үнер дестерин болгаш аага үндөйлөттигин апа-ратураны чогаалдыр база бү-дүрүн үндүрер талазы-биле бистиң чуртувуста кол бү-дүрүлө чери.
Органиктиг будукчуларга үндөйлөттигин суук ла-зерлерин эмислегини лазер херекселерин, лазерлиг ло-каторларын, кыска чалгыга ультрафиолеттиг херек-селдикиниери, фото-чурук-тап тымтыкыныга сонгу-галдыглар ажилдар фото-чымыкыларын бүдүрүн ту-рар.
«Зенит» эртем-бүдүрүлө каттыжымшыкыни ажилын СССР-нин Кустандарткож-нуң дипломнары, Улус ажил-агы чедишчинери-нин Бүтү-аылал делегел-зини медалдары-биле делег-лөч.
Каттыжымшыкыни чога-алгыч бөлүк хой ажилдаар «Түдүктүн дээң» СССР-ини Министрлер Чогулунун шаңчалык лауреаттамы-нын дипломнары 1990 чыл-ды алганчар.
ЧУРУКТА: «Зенит» эр-тем-бүдүрүлө каттыжым-шыкыны чогаалгычы иже-нери Ичана Мусолюманов «ФЭ-30 А» электроника-дан электроник фото-чымыкыны үн чалгыны өлдү-күткүчү К. Мусолюманов-дун башкаруу 10 миң кылым-дар 1990 чылдын төңүзүлө чегин мезгилдепте кыпар.

«Зенит» эртем-бүдүрүлө каттыжымшыкыни күштүт оптика херекселдикиниери-нин үнер дестерин болгаш аага үндөйлөттигин апа-ратураны чогаалдыр база бү-дүрүн үндүрер талазы-биле бистиң чуртувуста кол бү-дүрүлө чери.
Органиктиг будукчуларга үндөйлөттигин суук ла-зерлерин эмислегини лазер херекселерин, лазерлиг ло-каторларын, кыска чалгыга ультрафиолеттиг херек-селдикиниери, фото-чурук-тап тымтыкыныга сонгу-галдыглар ажилдар фото-чымыкыларын бүдүрүн ту-рар.
«Зенит» эртем-бүдүрүлө каттыжымшыкыни ажилын СССР-нин Кустандарткож-нуң дипломнары, Улус ажил-агы чедишчинери-нин Бүтү-аылал делегел-зини медалдары-биле делег-лөч.
Каттыжымшыкыни чога-алгыч бөлүк хой ажилдаар «Түдүктүн дээң» СССР-ини Министрлер Чогулунун шаңчалык лауреаттамы-нын дипломнары 1990 чыл-ды алганчар.
ЧУРУКТА: «Зенит» эр-тем-бүдүрүлө каттыжым-шыкыны чогаалгычы иже-нери Ичана Мусолюманов «ФЭ-30 А» электроника-дан электроник фото-чымыкыны үн чалгыны өлдү-күткүчү К. Мусолюманов-дун башкаруу 10 миң кылым-дар 1990 чылдын төңүзүлө чегин мезгилдепте кыпар.

667000, Кызыл хоорай, Красноармейская, 100
Редактор
В. Ф. ЧАДАМБА

ТЕЛЕФОННАРЫ: редактор — 3-43-34; оралакчылары — 3-33-91; 3-34-17; 3-34-26; харысалгалык секретарь — 3-34-92; оралакчылары — 3-45-93; Килдистер: партияны амыралар — 3-36-82; 3-36-25; идеология — 3-34-57; совет тургузуу — 3-34-98; 3-41-23; үлөтүр — 3-34-49; 3-36-73; агрокултур — 3-41-16; култура — 3-39-15; информация — 3-37-11; чагаа килдизи — 3-39-03; 3-34-39; оюлга — 3-34-93; корректорлар — 3-37-11; үндүрүңчүлөр — 2-27-41; солун нөлөбөй барганда — 2-32-75; бухгалтерия — 3-43-41;

«Зенит» эртем-бүдүрүлө каттыжымшыкыни күштүт оптика херекселдикиниери-нин үнер дестерин болгаш аага үндөйлөттигин апа-ратураны чогаалдыр база бү-дүрүн үндүрер талазы-биле бистиң чуртувуста кол бү-дүрүлө чери.
Органиктиг будукчуларга үндөйлөттигин суук ла-зерлерин эмислегини лазер херекселерин, лазерлиг ло-каторларын, кыска чалгыга ультрафиолеттиг херек-селдикиниери, фото-чурук-тап тымтыкыныга сонгу-галдыглар ажилдар фото-чымыкыларын бүдүрүн ту-рар.
«Зенит» эртем-бүдүрүлө каттыжымшыкыни ажилын СССР-нин Кустандарткож-нуң дипломнары, Улус ажил-агы чедишчинери-нин Бүтү-аылал делегел-зини медалдары-биле делег-лөч.
Каттыжымшыкыни чога-алгыч бөлүк хой ажилдаар «Түдүктүн дээң» СССР-ини Министрлер Чогулунун шаңчалык лауреаттамы-нын дипломнары 1990 чыл-ды алганчар.
ЧУРУКТА: «Зенит» эр-тем-бүдүрүлө каттыжым-шыкыны чогаалгычы иже-нери Ичана Мусолюманов «ФЭ-30 А» электроника-дан электроник фото-чымыкыны үн чалгыны өлдү-күткүчү К. Мусолюманов-дун башкаруу 10 миң кылым-дар 1990 чылдын төңүзүлө чегин мезгилдепте кыпар.

«Зенит» эртем-бүдүрүлө каттыжымшыкыни күштүт оптика херекселдикиниери-нин үнер дестерин болгаш аага үндөйлөттигин апа-ратураны чогаалдыр база бү-дүрүн үндүрер талазы-биле бистиң чуртувуста кол бү-дүрүлө чери.
Органиктиг будукчуларга үндөйлөттигин суук ла-зерлерин эмислегини лазер херекселерин, лазерлиг ло-каторларын, кыска чалгыга ультрафиолеттиг херек-селдикиниери, фото-чурук-тап тымтыкыныга сонгу-галдыглар ажилдар фото-чымыкыларын бүдүрүн ту-рар.
«Зенит» эртем-бүдүрүлө каттыжымшыкыни ажилын СССР-нин Кустандарткож-нуң дипломнары, Улус ажил-агы чедишчинери-нин Бүтү-аылал делегел-зини медалдары-биле делег-лөч.
Каттыжымшыкыни чога-алгыч бөлүк хой ажилдаар «Түдүктүн дээң» СССР-ини Министрлер Чогулунун шаңчалык лауреаттамы-нын дипломнары 1990 чыл-ды алганчар.
ЧУРУКТА: «Зенит» эр-тем-бүдүрүлө каттыжым-шыкыны чогаалгычы иже-нери Ичана Мусолюманов «ФЭ-30 А» электроника-дан электроник фото-чымыкыны үн чалгыны өлдү-күткүчү К. Мусолюманов-дун башкаруу 10 миң кылым-дар 1990 чылдын төңүзүлө чегин мезгилдепте кыпар.